

SVALBARD

Svalbard är ett vilt och storslaget isrike där utrotningshotade isbjörnar fascinerar.

Men det finns en okänd kontrast till den bilden – ett grått och nedslitet gruvsamhälle som är en kvarleva från sovjettiden.

Följ med Di Weekend på expedition.

ANDERS ANDERSSON (TEXT & FOTO)

VILDA

VYER

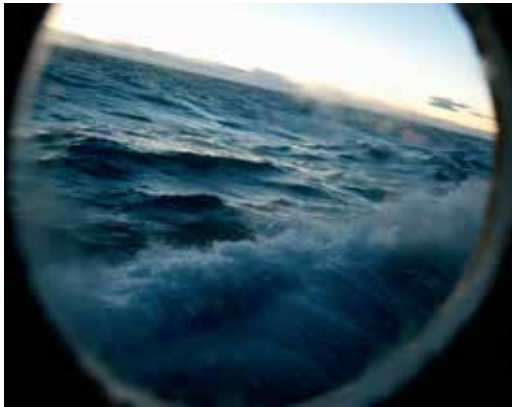

MÄKTIGA ISVIDDER. Färden norrut slutar vid breddgrad 81 där den tjocka packisen tar vid. En ensam isbjörn hoppar på isflaken mot båten.

BJÖRN I SIKTE. På nätternas färd mot nya mål var det ordentlig sjögång. På dagarna var expeditionen på "björnjakt" i gummibåtar.

» På nära håll möter jag isbjörn N23689 på Svalbard. Den har just ätit en bit av en valross och ser mätt ut när den tittar på oss i gummibåten.

"Många björnar är i år tjocka som grisar efter ett ovanligt bra isbjörnsår", säger isbjörnsforskare **JON AARS**.

Han och de andra på Polarinstitutet i Tromsø vet precis vad björnarna på Svalbard har för sig. Det ser han på rapporterna ifrån deras gps-sändare varannan timme.

Han delar in Svalbards cirka 2 000 björnar i två grupper – de som vandrar från fastlandet norrut och lever på packis och isflak och de lokala isbjörnarna. N23689 är en lokal björn.

Dagen då vi träffade isbjörnshonan N23689 var en av de underbara nio dagar runt norra Svalbard för oss 16 fotografer ombord på det svenska expeditionsfartyget Origo.

Det gungade ordentligt hela natten, och trots sjösjukepillar var det svårt att sova i den lilla enmanshytten i fören. Vågorna slog och skummade mot kajutans runda lilla fönster.

När det första morgonljuset kommer och den gulröda himlen syns genom fönstret tar jag kameran och går upp på akterdäck. Vinden har avtagit och solen speglar sig i havet som blivit lugnare. Det är tyst och kyligt med temperatur kring noll.

Där i motljuset seglar de grå stormfåglarna fram i samma hastighet som båten. Jag försöker fånga dem med teleobjektivet och få rödgult solblänk på fjäderdräkten.

Dramatiskt glaciärras

När båten ankrat och den svenska besättningen serverat en rejäl frukost firas de två gummibåtarna ned från däck. Åtta i varje båt drar vi sedan i väg till Monacoglaciären

som ligger vackert kristallblå några hundra meter bort.

Längs den branta glaciärväggen cirklar hundratals tretåiga måsar. Vattnet ligger spegelblankt när vi närmar oss med kame-rorna riktade mot fåglarna. Så plötsligt börjar en stor bit av glaciären störta ned i havet med ett brak, och jag lyckas förevisa ögonblicket med kameran.

Glaciärraset orsakar en kraftig våg som kommer mot oss. Aktiviteten hos fåglarna ökar. Vi får veta att de håller sig vid kanten för att fånga de småtorskar som slås med-vetslösa när ismassorna rasar ned.

På vägen tillbaka mot Origo tittar en säl nyfiket upp framför gummibåten. Vid andra gummibåten är det ett par sällskaps-sjuka valrossar med sina kraftiga betar som charmar fotograferna.

Innan Origo drar vidare uppmanas vi att bada i det kristallklara nollgradiga vattnet. Det ska man göra när man är kring bredd-grad 80, och gör man det får man ett stiligt diplom. Det blir ett snabbdopp, med beto-ning på snabbt. Skönt, men den varma duschen efteråt var skönare.

I gummibåt med gevär

Origo har bara gått i en halvtimme när det kommer larm från en skrikande matros på kommandobryggan:

"Isbjörn vid död valross på styrbords sida."

De två gummibåtarna sjösätts på nytt. Båtförarna laddar sina gevär, som alltid finns med när det siktas isbjörn.

När vi får syn på björnen glider vi försiktigt in mot den lilla ön utan att störa. Vi är så nära att vi får byta från teleobjektiv till normaloptik när björnen lufsar ned mot strandkanten. Den ser snäll och undrande ut när han stirrar på oss.

Den döda valrossen ligger en bit bort och

de glupska måsarna är nu ensamma vid bytet. Ismäsen lever i symbios med isbjörnen.

Vi förstår på den runda magen att vår björn har ätit sig mätt. Hon ser nöjd ut när hon lägger sig en bit upp på en klippa för att smälta maten.

Efteråt får jag veta att noteringarna från gps-sändaren runt björnens hals visar att hon har vandrat omkring i tio dagar på den lilla ön eller strax intill den. Förmodligen har valrossköttet räckt så länge. Efter denna matfrossa kan hon klara sig i ett par veckor.

Jon Aars på Polarinstitutet söker upp isbjörnshonan, som döpts till N23689, i registret. På sin dataskärm kan han se hur hon har levt under sina 13 år:

Jon Aars medarbetare träffade på henne när hon 2002 var ute på en av sina första vandringar med sin mamma. Hon och

mamman sköts då med bedövningspilar för att de skulle kunna undersökas, vägas och lämna blodprov. Hon identitetsmärktes i ena örat och mamman fick gps-sändare.

Först fem år senare mötte forskarna henne igen och då var det dags för gps-sändare. I april i år fick hon en ny sändare. Då hade hon en unge, som inte längre lever.

"Tyvärr klarar bara 40 procent av de nyfödda sitt första år", säger Jon Aars.

Kan vandra flera mil

Denna isbjörn lever nu i ett revir där den kan vandra flera mil per dag. I år har björnarna haft ovanligt gott om mat, eftersom isen legat längre än vanligt.

Tidigare var det jagande människor som var isbjörnens största fiende, men efter fridlysningen 1973 har antalet björnar ökat.

Nu är det klimatförändringar och miljö-

gifter som är det största hotet.

På vår resa såg vi fler isbjörnar än vanligt. En av dem hoppade på isflaken rakt mot båten. På ön Storöja såg vi fem björnar, som verkade vara där för att äta en speciell sorts tång.

Framgångsrik expedition

Intill en valrosskoloni möttes vi av en isbjörn, som lojt betraktade valrossarna och nog insåg att valrossar ligger tätt tillsammans just för att inte riskera angrepp från björnarna. Strax intill kom en hona med sin unge. På ett 25 meter högt flytande isberg intill Bråsvellbreen stod en isbjörn och blickade ut mot den färggranna himlen.

När vi efter 187 mils färd var i Longyearbyen, resan utgångspunkt, kunde vår ledare, fotografen **ANDERS GEIDEMARK** konstatera:

"Aldrig på mina tre Svalbardresor har jag sett så många björnar som de 17 vi sett den här gången."

MEN SVALBARD har också ett annat, mindre bildskönt, ansikte.

Efter drygt en vecka i natursköna landskap i soligt väder, möts vi på det nionde dygnet av motsatsen. I regndis anländer vi till gruvsamhället Barentsburg, en kvarleva från sovjettiden där **LENIN** står staty.

Det ryska inflytandet över Arktis med Svalbard som utpost åt söder har blivit nyheter den senaste tiden. Ryssland har ökat sin militära närvaro där och lämnade i augusti in en begäran till FN om att få kontrollera en mycket stor del av Arktis.

President **VLADIMIR PUTIN** har dels ett ►

KARG KONTRAST. Intill det ljusgröna huset, ryska konsulatet i Barentsburg, står Lenin staty i denna okända kvarleva från sovjettiden.

BLÅTT OCH GRÅTT. De mäktiga glaciärerna på Svalbard har en vacker stark blå färg. Intill glaciärkanten lever hundratals tretåiga måsar, en av många fågelarter där. Stormfåglar följer båten under hela resan som slutar i gråtrista Barentsburg.

► militärstrategiskt intresse, dels förhoppningar om att få ta del av eventuella nya fynd av olja och mineraler runt Nordpolen. Detta gör vårt besök i Barentsburg extra intressant denna grådisiga dag. Detta lilla samhälle kan ses som Rysslands länk till Nordpolen, 90 mil därifrån. Naturligtvis får vi inget veta om vad som försiggår i den ljusgröna träbyggnaden som är det ryska konsulatet eller vilka rappor-

ter som skickas och tas emot via de jättelika parabolantennerna på bergssluttningen bakom samhället. Officiellt är det gruvdrift som är näringsgrenen där. Isolerat samhälle ”Gruvan går med kraftig förlust och drivs med bidrag från ryska staten. Vi vet inte hur länge den blir kvar, men vill nu mer och mer satsa på turismen”, säger guiden CECI-

LIA som visar oss runt i samhället där det bor 400 personer som alla kommer från Ryssland och Ukraina. Hon är en av få som kan engelska. Ryska är språket och rubel är valutan. Det är ett isolerat samhälle utan vägförbindelse till andra delar av Svalbard. Det som behövs tar de ryska fartygen med sig när de kommer till Barentsburg för att hämta kol från gruvan där.

Vi turister får en påminnelse om var vi är när vi på våra mobiler får sms om att vi är välkomna till Ryssland. Lenin på piedestal Högst upp på höjden framför kasernliknande flerfamiljshus i grälla färger står en staty av Lenin på en piedestal. Längre ned ligger några trähus som håller på att falla samman. På husväggarna finns stora träskyltar

som varit avsedda som dekoration, men som nu har flagnande grådaskiga färger. Alla i Barentsburg är anställda av ryska staten, som äger och styr över allt. Samhället känns som en kvarleva från sovjettiden, och inget av det moderna Ryssland kan skimras. Längs huvudgatan kör lastbilar med kol. Vi möter en ensam man med gevär, som många har med som skydd mot isbjörnar.

En mamma kommer från dagis med sin lilla dotter. Vad gör man då på fritiden i denna avkrok där det från oktober till mars är mörkt dygnet runt? Guiden berättar stolt om samlingspunkten, en stor blå- och gulrandig byggnad som innehåller sporthall, simhall, bibliotek och teater. Den är modern, till skillnad från resten av samhället. Det är där de flesta tillbringar sin fritid, med alla aktiviteter tillgängliga gratis eller nästan gratis för alla. Spriten då? Tar man till den som tröst i vintermörkret? ”Nej det är ransonering. Varje vuxen får köpa högst en liter vodka i månaden”, säger guiden. Bränner man hemma då istället? ”Nej, sockret är också ransonerat.” Det känns som om dysterheten härskar i Barentsburg, och kanske är det gråvädret som förstärker den känslan. Tittar man bakåt i tiden är det mest elände: Stora delar av byn förstördes av tyskarna under kriget. Först 1962 hade rysarna byggt upp samhället på nytt. Två stora olyckor har också präglat byn. 143 personer dog i en flygolycka 1996 och året efter miste 23 arbetare livet i en gruvolycka. När vi går mot vår båt har dimman lättat och jag ser en oändlig slänt i höstskrud. Mot himlen avtecknar sig skelettet av ett fallfärdigt hus – en kontrast mot den natur som även här tydligen kan vara vacker. □

ANDERS ANDERSSON

RESFAKTA SVALBARD
Resor: De svenska båtarna Polar Quest för 53 passagerare och de mindre båtarna Stockholm, Malmö och Origo. Kortare turer från Longyearbyen, men inte säkert att man får se isbjörnar.
Bästa restid: Under svenska försommar när det finns mycket fåglar och blommor och är sol dygnet runt. September bäst för fotografering, eftersom det är enda tiden med lågt morgonljus och kvällsljus. Äventyrligast är det att under vintern ge sig i väg i hundsläde eller snöskoter för att se norrsken. Midvintern startar redan i oktober och midnattssol är det redan från slutet av april.
Kostnad: Nio dagar med helpension och guidning med Origo eller Polar Quest kostar 36 000–57 000 kronor beroende på hytt. Dryck och flygresor från Sverige tillkommer.
Researrangörer: Polar Quest, Better Moments, Äventyrsresor, Spitsbergen Travel och Carpe Adventures.
Utgångspunkt: Longyearbyen med 2 000 innevånare, dit flyg med SAS och Norwegian går (fyra timmar från Oslo). Enda större orten på Svalbard. Där finns museum och därifrån utgår alla båtar. En bit från affärerna i centrum får man inte gå utan gevärsförsedd guide.
Hotell: Basecamp Longyearbyen, byggt som ett expeditionsläger, är bäst men också dyrast. Svalbard hotell och Radisson Blu är bra alternativ.
Att tänka på: Ta med gummistövlar för att lättare komma ur gummibåtarna. Sjösjukepillar kan behövas, eftersom det kan rulla ordentligt på havet. Pass krävs, eftersom Svalbard inte ingår i Schengen.

NYA SEAT ALHAMBRA

TDI 184 DSG BUSINESS EDITION

332.900:-

- / DIESEL 184 HK OCH DSG AUTOMAT
- / FJÄRRSTYRD PARKERINGSVÄRMARE
- / ELEKTRISKT UTFÄLLBAR DRAGKROK
- / STYLE ADVANCE MED 17" LÄTTMETALLFÄLGAR
- / PARKERINGSSENSORER FRAM OCH BAK
- / PARK ASSIST SJÄLVFICKPARKERARE
- / MEDIA SYSTEM PLUS MED BLUETOOTH
- / 7 SÄTEN OCH 3-ZONS KLIMATANLÄGGNING

TECHNOLOGY TO ENJOY

****FÖRMÅNSVÄRDE 1.963:- LEASING 3.304:-**

Upplev en bil som förenar nytta med nöje och bjuder på fantastisk prestanda, kompromisslös komfort och gott om utrymme för upp till 7 personer. Nya SEAT Alhambra Business Edition har allt från dragkrok till parkeringsvärmare som standard och kommer till ett svårslaget pris som gäller både företag och privatkunder.

SEAT TRYGGHET*

3 ÅRS
FRI
SERVICE

3 ÅRS
KILMIL-
GARANTI

Bilen på bilden kan vara extrautrustad. *Gäller vid SEAT Finansiering, max 4.500 mil (fri service) och max 9.000 mil (nybilsgaranti). Blandad körning Alhambra TDI 184 DSG 5,3 l/100 km,CO₂-utsläpp 139 g/km. Miljöklass EU6.**Uppskattat förmånsvärde vid 50% marginalskatt, SEAT Leasing 36 mån (exkl. moms), 30% särskild leasingavgift, 50% restvärde, rörlig ränta baserad på VWFS basränta (aug 2015). Uppläggnings- och administrationsavgift tillkommer. Priset på Alhambra Business Edition kan inte kombineras med andra avtal eller rabatter.

Perfekt bryggkaffe eller espresso med Philips CoffeeSwitch

Den enda automatiska espressomaskinen i premiumsegmentet som gör både perfekt espresso och klassiskt kaffe. För en välgjord espresso behövs ett helt annat tryck än för bryggkaffe, och hitintills har ingen kaffemaskin kunnat ändra inställningarna för att tillreda olika typer av kaffe med nymalda kaffeböner!

innovation you

Tillfälligt erbjudande
1000 kr*
i rabatt

Läs mer på: www.webhallen.se/coffeeswitch

*Rekommenderat ca-pris: 6.999 kr